

Fig. 1. Ydby. Ydre, set fra Nord. Efter Tegning af A. Riis Carstensen (sml. M. Galschiøt: Danmark 1. 1887. S. 103).

YDBY KIRKE

REVS HERRED

1491 var Bodum og Hurup Annekskirker til *S. Mortens* Kirke i Ydby[1], men 1555[2] var denne, som endnu, *Anneks* til Bodum. O. 1630 og 1666 havde Kongen Jus patronatus til Kirken[3]; 1726 ejedes den af Peder Nielsen Moldrup til Vestervig[4] og herefter af private, indtil den overgik til Selveje 1. Januar 1911. — Den brændte Natten til 6. November 1742, vistnok som Følge af et Lynnedslag to Dage før[5]. Af Bygningen hærgedes Kor og Skib, mens Vaabenhuset skaanedes, af Inventaret reddedes Kalk, Disk, Messehagel og Klokke.

Til Kirken er knyttet det almindelige *Sagn* om en Lindorm, der hindrede Kirkegangen og dræbtes af en dertil opdrættet Tyr[6]. I Højen paa Kirkegaarden skal der ligge en Skat, for hvilken Kirken vil blive genopbygget, naar den brænder tredje Gang[7].

Paa Kappel Mark i Flarup skal der have ligget et *Kapel*[8].

Sognet, østligt paa Sydspidsen af det egentlige Ty, begrænses mod Øst af Limfjorden og af den nu næsten helt tørre Fjordarm Doverkil. Kirken, hvorfra der er vid Udsigt mod Syd, ligger vestligt i den gamle Landsby, fjernt fra Stationsbyen. Kirkegaarden hegnes af anselige Stendiger. I Syd og Øst (Fig. 3) findes en enkelt, i Nord to Indgange, alle fire hvidkalkede Murstensportaler (»Stenter«) med teglhængte Saddeltage over fladbuede, falsede Døraabninger. Til den østligste paa Nordsiden har der sluttet sig en nu nedrevet Køreport,

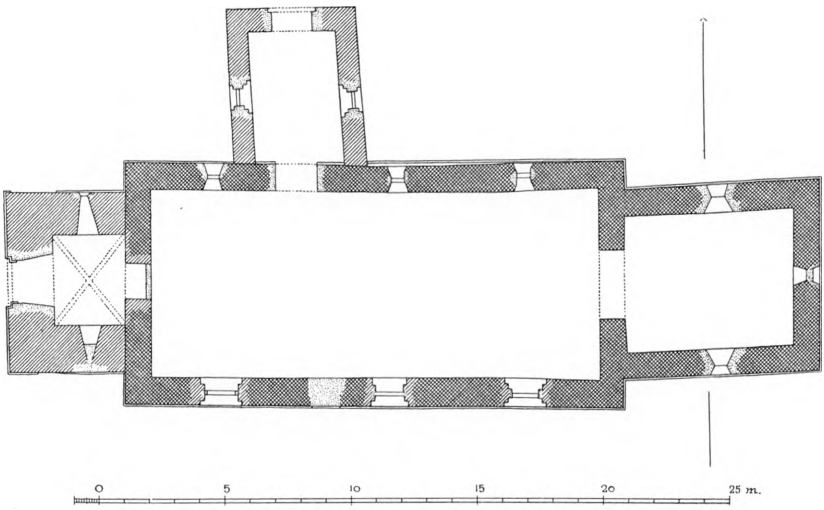
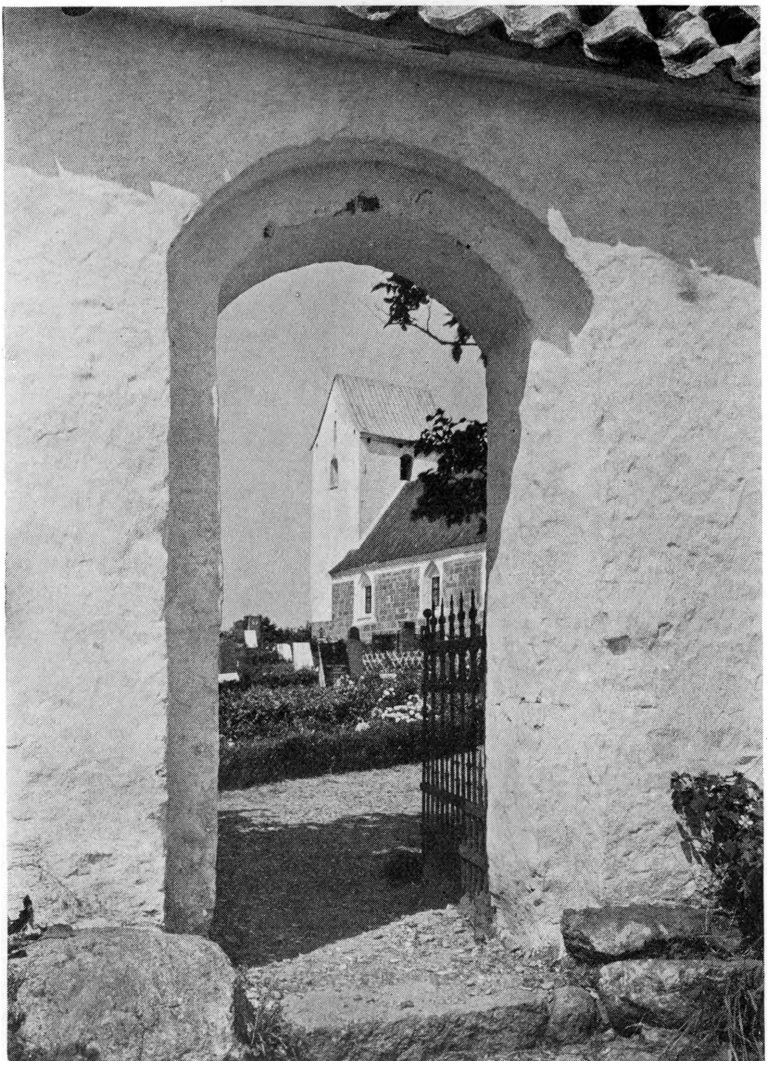

Fig. 2. Ydby. Plan. 1:300. Maalt af C. G. Schultz 1938.

men i Mands Minde er Indkørslen flyttet til Pladsen lige ud for Vaabenhuset, hvor der senere er rejst en ny Port- og Dørportal i samme Former som de ældre (Arkitekt Jens Foged). Paa Kirkegaarden hæver der sig Nord for Koret en anselig Oldtidshøj (Fig. 1); o. 10 m Syd for Skibet ligger der langs hele Kirken en jordskjult, svær Kampestenssyld[9], iagttaget ved Begravelser.

Bygningen bestaar af romansk Kor og Skib og sengotisk Vaabenhus og Taarn. Orienteringen er korrekt.

Den romanske *Granitkvaderkirke,* Kor og Skib, har en to Skifter høj Skraakantsokkel, hvis nedre Skifte især kommer til Syne paa Korets Sydside (fuld Sokkelhøjde 62 cm). Paa Sokkelkvadrene i Koret og om Skibets Østhjørner er der tæt under Skraakanten hugget en Rille, der paa Skibets Nordside naar o. 2,50, paa Sydsiden 4 m mod Vest. Begge Steder er der et tydeligt Spring i Sokkelen, hvorover de øvre Kvaderskifter selv paa Nordmuren, som ikke synes omsat, viser Uregelmæssigheder, der tyder paa, at man under Opførelsen har rejst Kirkens Østparti, førend man har taget fat paa Vestenden. Vest for Øgningerne er Sokkelkvadrene uregelmæssigere tilhugget og adskillige af de øvre Skifter smalle; Rille under Skraakanten findes kun paa Skibets sydvestre Hjørnekvader, som kan være ombyttet med den tilsvarende, urillede sydøstre. Af romanske Vinduer er flere bevaret, alle uden særlig Saalbænksten og siddende i samme Højde (o. 246 cm) over Sokkelen. I Koret, hvis Kvadre er omsat o. 1905, staar Østvinduet (H. 150 cm, Br. 70) med Overligger af to Sten nu som Blænding; Nordvinduet, der skal have været bevaret 1876 (M.-Petersen), men ikke nævnes af Uldall 1884, er helt omsat af gammelt, opbanet Materiale, delvis i andre Maal (sml. nedenfor og Note 16). I Skibet, hvis Murhøjde er o. 4,90 m over Sokkelen, er alle tre Nordvinduer endnu i Brug (o. 167 ×

H. M. 1935

Fig. 3. Ydby. Ydre, set gennem østre Kirkegaardsindgang (S. 701).

80 cm, ogsaa indvendig). Overliggernes Konturer er slørede af Kalkning, Lysningerne lidt udvidede. De fire Overliggere fra de forsvundne Sydvinduer er indsat nederst i Vaabenhusets Vægge, overkalkede og delvis skjult af Gulvet. Syddøren, der endnu benyttedes o. 1870 (Uldall), men var forstyrret 1876 (M.-Petersen), er kendelig ved et 110 cm bredt Brud i Sokkelen og ved nyere Jernstabler til en udvendig Dørfløj. Den herved angivne Plads, o. 7,40 m fra Vesthjørnet, er maaske østligere end den oprindelige, idet den endnu aabne, 1929 stærkt udvidede, men indtil da ligeledes 110 cm brede Norddør sidder o. 120 cm længere mod Vest. Fra denne sidste stammer maaske en halvrund,

o. 96 cm bred Kvader af Form og Størrelse som et Tympanon, der er benyttet til Altergrav i det sengotiske Alterbord (sml. S. 705). Er Kvaderen virkelig et Tympanon, har Portalen sandsynligvis været af samme Type som Hurup (sml. S. 678, Fig. 4), da Stenen ellers vilde være for smal til at spænde over Dørlysningen.

I det *Indre* er Væggene i stor Udstrækning kvaderklædte, baade i Kor og Skib. Den temmelig lille Korbue, der er stærkt ildskørnet og udbedret med Cement, har forskelligt profilerede Kragsten (S. 607, Fig. 28—29), den søndre meget enkel og daarligt bevaret.

Ændringer og Tilføjelser. *Taarnet,* fra Tiden o. 1500, forneden klædt med romanske Kvadre, er af Munkesten i Munkeskifte. Det lille Taarnrum (nu Ligkapel) har mod Skibet en smal og lav, rund Taarnbue og i Nord og Syd fladbuede Lyssprækker, hvis indre Smighjørner er muret af almindelige, retkantede Munkesten, saa at der fremkommer en Slags Skaktavlmønster langs Kanten. Den søndre Sprække er blændet, den nordre ommuret og udvidet udvendig; 1672 var begge Sprækker tilmuret, og man bestemte da, at de skulde genaabnes for Lysets Skyld, gøres større og forsynes med Jernstænger[10]. Rummet overdækkes af et simpelt Krydshvælv. Adgangen til de øvre Stokværk er ad en udvendig Trætrappe gennem en fladbuet Norddør i det nedre, mørke Mellemstokværk; det øvre Mellemstokværk har udad retvinklede, indad fladbuede Glugger mod Nord og Vest, Klokkestokværket mod hvert Verdenshjørne et Glamhul, hvis Fladbuer mod Nord og Øst ved nyere Ommuringer nærmest er blevet spærstikformede. Gesimserne er sikkert ændrede efter Kirkebranden 1742, og de glatte Gavle i Nord og Syd, begge med smal Lysspræk ke i Midten, er meget stærkt ommurede. Taarnets Syd- og Vestside har Skalmuring af smaa Sten og mange Murankre. Under søndre Glamhul er der smaa Jerncifre: 1817.

Jævnaldrende med Taarnet er *Vaabenhuset* foran Norddøren, den eneste Del af Kirken, som ikke hærgedes af Branden 1742[11]. Dets Mure er nederst klædt med Kvadre, hvoriblandt flere med Tagskraaning fra Vestgavlen, og derover af Munkesten; gotiske Enkeltheder er dog ikke bevaret. Døren og de fladt rundbuede, falsede Vinduer stammer fra 1929 (Arkitekt Jens Foged); 1884 saas de oprindelige, fladbuede Vinduer endnu, det vestre ombygget udvendig (Uldall). Gavlen er glat, med en lille Glug. 1660 var en Del af Vaabenhuset afskilret med et Skillerum af Bulværk og indrettet til Kalkhus (Rgsk.)[12].

Ligeledes i sengotisk Tid fik Kirken fire uregelmæssigt spidsbuede, falsede Sydvinduer, hvoraf de tre, i Skibet, endnu er i Brug.

Paa Nordsiden af Koret stod endnu 1769[13] et sikkert sengotisk, hvælvet[14] *†Sakristi* af Granitkvadre[15], som synes nedbrudt før 1794 (sml. Kirkeplan paa Matrikelkortet Fig. 7); hvor det havde staaet, var Kormuren 1884 om-

bygget (Uldall) med Munkesten[16]. Under Sakristiet har der været indrettet en *†Gravkælder* (vel fra o. 1700), af hvis Trappe 6 Granittrin iagttoges o. 1905[17].

Kirkebranden 6. November 1742 (sml. S. 701 og Fig. 6) sporedes tydeligt[18] under Korets Istandsættelse o. 1905, ved hvilken Ydermurenes Kvadre omsattes, Taggavlen klædtes med Granit og ny-romanske Vinduer indsattes i Langmurene, det nordre med Benyttelse af gamle Kvadre, deriblandt en ophugget Overligger med falsede Overhjørner; alt Materialet i det søndre Vindue er nyt. Ydermurene staar uden Brandmærker; foruden Korbuens Kragsten ses kun en enkelt Sokkelkvader at være ildskørnet. Kirkens Kvadermurværk staar blankt, Murstenspartierne hvidtede. Der er ligeledes kalket om Skibets Vinduer, hvori der sidder Træ-Karme i Empireformer, paa den nymodens Falsgesims af smaa Mursten og paa den frie Del af Triumfgavlen. De Fyrretræs Tagværker stammer fra Istandsættelsen 1743. Koret og Taarnet er blytækt, Skibet og Vaabenhuset teglhængt; før 1742 havde hele Kirken Blytag[19]. Det Indre har Bjælkeloft.

Ved en Istandsættelse 1929 (Arkitekt Jens Foged) indrettedes Taarnet til Ligkapel.

KALKMALERIER

Omkring Korbuen er 1929 fremdraget en Dekoration malet med sort, Dodenkop og Okker paa det inderste Hvidtelag, sikkert efter 1742, naive Ornamentslyng, der foroven mødes i en usymmetrisk Rokoko-Kartouche og mod Korbuen begrænses af en Halvcirkel. Fra Kragstenene hænger smalle Draperier.

INVENTAR

Efter Kirkens Brand 1742 blev alt Inventar fornyet; mens Altertavlen og Alterstagerne skaffedes andetsteds fra, akkorderede Søren Rasmussen paa Tiendeejerens, Fru Kancelliraad Lassens Vegne med velagte Jens Willadsen Bundgaard i Skjoldborg angaaende alt Snedkerarbejde at forfærdige ved den afbrændte Kirke udi Ydby Sogn: Alterskranke, Prædikestol, Stole- og Panelværk, trende Døre samt »Pulpitudet«. Snedkeren tilforpligtede sig paa Ære, Tro og Love at forrette Arbejdet (paa egen Kost og Logement for sig og sine Folk) saa oprigtigt og forsvarligt, »som jeg for Gud og Patronen agter at vil ansvare og bekiendt være«[20].

Alterbord fra gotisk Tid, umiddelbart opad Østvæggen, muret af gule Munkesten iblandet Granitkvadre. I Oversiden ligger en halvrund Granitkvader, sikkert et oprindeligt Tympanon (sml. S. 704), med firkantet nu utilgængelig

Helgengrav, 8 × 11 cm og 5 cm dyb, hvori en itugaaet Relikviekapsel af Bly, 4 × 4 cm, med Benstumper og Tøjstykker.

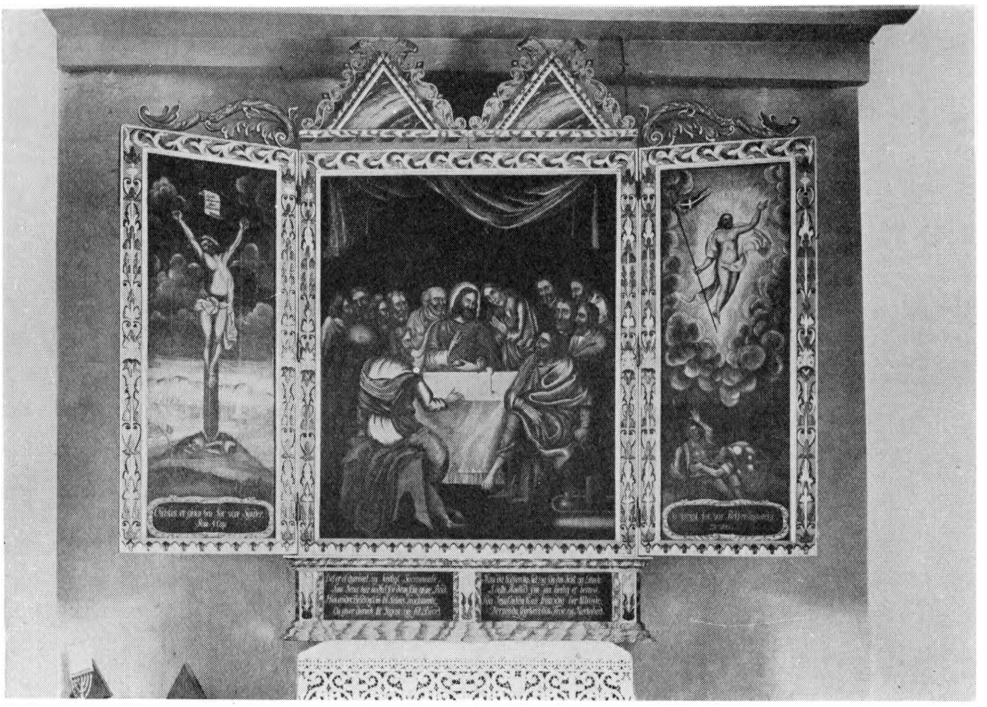
†Alterklæder. 1) »Et meget proper Alter-Klæde af guldrig Tøy, grøn og hvid Bund med Guldblommer samt Guld Bontespaanne (ɔ: point d'Espagne, Kniplinger) og brede Guld-Galuner rundt omkring«. 2) Violet, med Sølvkniplinger og Sølvgalloner »til ordinair Brug«, begge anskaffet 1743[21].

Altertavle (Fig. 4) fra 1577, meget anselig, passende til et større Kirkerum, købt efter Kirkebranden af Major Moldrup til Vestervig[22], af lutheransk Fløjtype og sikkert snedkret i Aalborg. Fodstykkets tre Fremspring og alle tre Felters Rammer har Akantusornamenter i Ung-Renaissance, nederst en Bladrække, paa de lodrette Rammestykker Montanter med en Maske, foroven en Bølgeranke, i hvis midterste Slyng Aarstallets Reliefcifre er placeret. Paa Fløjenes Ydersider ses Spor efter Gesimsfremspring og Søjler. Storfeltet krones af to Trekantgavle, hvis Æggestavlister bræmmes af gennembrudte Volutborter. Over Fløjene sidder udsavede Barokornamenter, der er tilføjet 1743 af Snedker Bundgaard, som fik Paalæg om at gøre en ny Krone til den gamle Altertavle, »som bliver anskaffet«[22]; den nuværende Staffering skyldes ifølge en afdækket Indskrift paa Fodstykkets Nordende: »Renoveret A° 1747 A. Gundahl pinx.«, Jens Jensen Thranes Førstemand Anders Eskesen Gundahl (sml. S. 564); ogsaa Malerierne stammer fra hans Haand, i Midtfeltet Nadveren, i Fløjene Kristus paa Korset og Opstandelsen, kopieret efter Thranes sædvanlige Skema uden Forsøg paa Selvstændighed. Under Fløjmalerierne: Rom. 4. Cap. 25. Vers med gul Skriveskrift i graa Barokramme, i Fodstykkets Felter Vers, ligeledes i Thranes Stil, med tilsvarende Bogstaver:

»Det er et dyrebart og herligt Sacramente,
Som Jesus har indsat for dem, som giøre Bod,
Han under Brød og Vin til Sielens Tractamente
Os giver derudi sit Legem og sit Blod« etc.

Snitværket staar forgyldt og laseret paa graa Bund, Toptrekanterne har rødt marmorerede Felter. Under denne Staffering, der fremdroges og udbedredes 1930, efter at en Opmaling fra 1869 af H. Gjørup var fjernet, ligger overalt betydelige Rester af den oprindelige. I Fløjene skimtes Nadverordene (Fraktur med snørklede Initialer), i Storfeltet nederst: »Saa ofte som I æde af dette Brød« under en Krucifiksgruppe. Snitværkets Bund har været smalteblaa. Paa Bagsiden af de to Trekantgavle er bevaret Levninger af et smukt Jesumonogram; Farverne paa Ydersiderne af Fløjene er derimod helt afskallede, men paa Træets Bund ses en Ansigtsprofil malet med sort samt et Bomærke over Aarstallet 1599, muligvis Malersignaturen for den ældste Staffering.

* *Alterskranke.* Brudstykke, fra 1743, af Fyr, med seks udsavede Balustre, 59,5 cm højt, med Rester af graa Maling, opbevares paa Nationalmuseet.

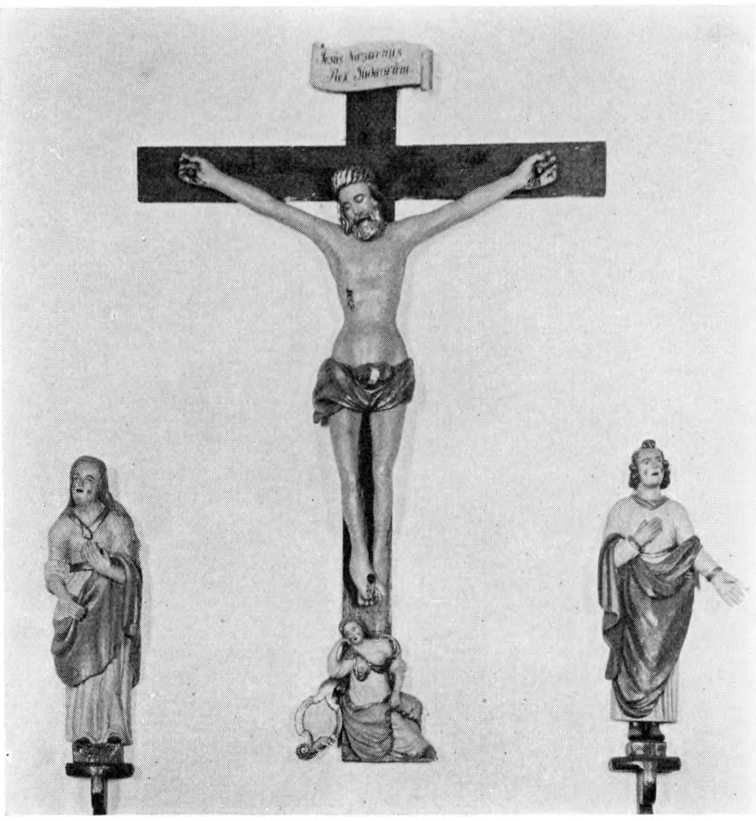
E. M. 1939

Fig. 4. Ydby. Altertavle 1577 (S. 706).

Altersølv. Kalk fra 1743, 21 cm høj, svarende til Hvidbjerg (S. 737) med sekstunget Fod paa profileret Fodplade og rund, midtdelt Knop af spidsovalt Tværsnit; paa en af Fodtungerne er paanaglet et støbt Krucifiks. Paa Bægeret graveret Skriveskrift: »Zach. 3. Cap. V. 2. Er denne iche en Brand, der er reddet af Ilden. Ildens Magt, der Kierchen brendte, Wed Guds Hielp mig iche skiendte. 1743 A sal. L« (ɔ: Anne sal. Lassens Enke, til Gudumlund og Bodum Bisgaard). Under Bunden graveret: »Kalch og Pateel w. 44 lod $^1/_2$ q.«; Mestermærke for Jens Kjeldsen Sommerfeldt, Aalborg (Olrik 515). *Disk* med nygraveret Cirkelkors og samme Mestermærke. *†Kalk* og *†Disk* blev reddet fra Branden, »da de laa i en Kiste i Begravelset«, men var saa gamle og forfaldne, at nye blev anskalTede[24].

Alterstager 1655, egentlig verdslige Bordstager, kun 20 cm høje, med svære, profilerede Fodskaale og tynde Skafter med Kugleprofiler; paa Fodskaalene er graveret to Vaaben og Bogstaverne: SPVG AL samt 1655 (Salig Peder von Gersdorff Anne Lykke)[25].

†Messehageler. 1) Af samme Slags Tøj som †Alterklæde 1, »eller Gyldenstykke med bred Bontespanne runden om, item et Crucifix af massiv broderet paa«. 2) Af blaat Plyds med Sølv-Bontespanne, »til ordinair Brug«, begge anskaffet 1743. 3) Den fra Branden reddede Hagel blev kasseret.

H. 1935

Fig. 5. Ydby. Korbuekrucifiks 1743 (S. 709).

Font af Granit, moderne Efterligning af den romanske Tybotype; indvendig i Bunden er hugget: B J 1914.

**Font* af Fyr, forfærdiget af Snedker Bundgaard 1743. Den ottesidede Kumme bæres af en kantfaset Midtstolpe, der over en firsidet, profileret Fodklods omgives af otte udsavede Volutter. Ovenpaa det flade Laag er ligeledes anbragt otte Volutter, der samles i en Topkugle. Træet er brunligt aadret; paa Kummen malet Kursiv paa sort: Joh. 3, 5. I Nationalmuseet.

Fad af Nürnbergerarbejde, o. 1575. I Bunden ses Spejderne med Vindrueklasen, omgivet af Majuskelring; paa Randen indslaaede Kors- og Liljeornamenter.

* *Korskranke,* sikkert forfærdiget 1743 af Snedker Bundgaard, selv om den ikke direkte er nævnt i Kontrakten. Bevaret er to Dørfløje med Sidestykker, o. 2,45 m høje, alle med Felter hvori udsavet Rankeværk over mindre, glatte Fodfelter. Skranken har sidst været egetræsaadret, men Sidestykkernes oprindelige Farver er nu fremdraget: graat Rammeværk, Rankerne broget bemalet. Skranken fjernedes fra sin Plads vistnok 1869 og blev herefter en Tid

V. H. 1935

Fig. 6. Ydby. Maleri 1747 under Pulpituret, forestillende Kirkens Brund 1742 (S. 710).

opstillet i Taarnbuen (M.-Petersen 1876); nu er de bevarede Dele i Nationalmuseet.

Korbuekrucifiks (Fig. 5) med Sidefigurer, sikkert jævnaldrende med Korskranken og oprindelig anbragt over denne. Den korsfæstede, o. 100 cm høj, er blid og rolig, med lukkede Øjne; Sidefigurerne præges noget mere af Barokstilen. Ved Korsets Fod sidder en yppigt svulmende Maria Magdalene, støttende Albuen paa et Kartoucheskjold; det enkle, glatte Kors bærer foroven et Skriftbaand med malet latinsk Tekst: Jesus af Nazareth, Jødernes Konge. Stafferingen blev fornyet 1930[23]. Kristi Haar og Skæg, Tornekrone og Lændeklæde er forgyldt, Sidefigurernes Gevandter guldbræmmede, Marias Hovedklæde og Kappe blaa, Johannes' rød. Nu paa Skibets Nordvæg.

Prædikestol fra 1743, lavet »smuk og skikkelig«, med Himmelen dertil, af Snedker Bundgaard for 30 Rdl. Den anselige Stol har seks Fag, af hvilke de tre skyder frem som Karnap, flankeret af smalle Sidefag. I Storfelterne, der indrammes af brede, hulprofilerede Lister, er der Bueslag af spinklere Profillister, Rundbuer i de brede, Kølbuer i de smalle Felter. Paa Hjørnerne staar slanke Pilastre med Profilkapitæl og -base. Frise- og Postamentfelter er ganske smalle, Nedhængene udsavede. Til det vestligste Felt er føjet en udsavet Vinge med Muslingeskal og Løvværk omkring en oval Skive. Stolen hviler paa en Stolpe med affaset Midtparti og udsavede Bøjler. I Opgangspanelet er det gennembrudte Midtstykke fornyet i Stil med Himmelens Topstykker. Himmelen, hvis Plan svarer til Stolens, har stærkt fornyede, udsavede Topstykker og Nedhæng; Loftet er dekoreret med en Dobbeltroset i radiært udstraalende Lister. Ved en Hovedistandsættelse 1930 udbedredes Malerier og Indskrifter, og Rammeværkets Egefarve fra 1869 fjernedes[23]. I de brede Storfelter er malede Knæstykker af Evangelisterne med deres Tegn; i Spidsbuefelterne

samt i Frise- og Postamentfelter gylden Kursiv paa sort, fra Øst: 1) Luc. 8, 18. 2) Matth. 10, 19. 3) Marcus 1, 15. 4) Lucas 11, 28. 5) Joh. 8, 47. 6) Joh. 17, 3; Rammeværket er marmoreret med rødt, blaat og graat.

Stoleværket er nyt, men delvis kopieret efter det ældre.

Pulpitur fra 1743 i Skibets Vestende, lavet af Snedker Bundgaard, nu med Orgel fra 1896; det hviler paa fire Stolper med Volutknægte og har udsavede Hængestykker i Form af Volut- og Bladornamenter. I Brystværnpanelets tretten Fyldinger er Jesus og de tolv Apostle malet af samme Haand som Prædikestolens Billeder; Navnene staar med Kursiv i Smalfyldinger over hvert Billede. Mellem Hængeornamenterne, foran Bjælkerne sidder to Træplader, o. 20 × 30 cm, med Malerier forestillende Kirken under og efter Branden (sml. Fig. 6). Tre sortmalede Ovalskiver mellem Hængestykkerne har gul Kursiv: 1) »Kirkens Brand A° 1742 den 6. November. Jeg med Kirke, Taarn og alt Ved en Ild i Aske faldt«. 2) »Kirkens Indvielse paa nye A° 1743 1. Decb. 1. Sønd. i Adv. Kongen og det ganske Land Mig og Kirken hialp i Stand« og 3) »Ønske over Kirken. Gud lad denne Kirke staae, Til ald Verden skal forgaae. A° 1747 d. 21. August«. Ligesom Altertavle og Prædikestol blev Rammeværket egemalet 1869 af Gjørup og Billederne stærkt opfriskede; 1930 blev de oprindelige Farver fremkaldt og restaureret[23]; Rammestykkerne er dog nu graa i Stedet for som tidligere rødbrune; de udladende Led er marmorerede.

To *Figurer, fra o. 1650, Adam og Eva, staaende paa bruskbarokke Volutkonsoller, hørte 1876 til Pulpituret (M.-Petersen); nu er de i Tisted Museum.

Klokke støbt af De Smithske Jernstøberier, Aalborg.

Den tidligere *†Klokke* bar Indskriften: »Til din Pris, Herre, lad mig lyde Og mange til dit Hus indbyde. Støbt i Aaret 1850 af P. P. Meilstrup i Randers«.

GRAVMINDER

Gravsten. 1) O. 1775. Rødlig Kalksten, 160 × 105 cm, med helt udslidt Indskriftfelt omgivet af Rocailleornamenter; foroven og forneden er tre Firkantfelter, i Hjørnefelterne ses Dyder: den ene med Bog og nu ukendeligt Attribut, den anden med Anker, den tredje med Vægt og den fjerde med Fakkel; i det midterste Felt foroven er den korsfæstede, i det tilsvarende nedre fordybede Versaler: »Jeg sover sødt i salig Roe« etc. Syd for Skibet.

2) »ITS 1774 82 Aar«. Uregelmæssig oval, utildannet, hvidgraa Sandsten, 35 × 57 cm. Stenen fandtes 1939 paa Kirkegaarden et Par Alen under Jorden og er nu anbragt nær Østdiget.

3) H. A. Kirk, født i Hundborg 1744, Sognedegn for Bodum og Ydby Sogne i 48 Aar, død 77 Aar gammel i Tvolm Degnebolig 1821; kaaret som Dannebrogsmand 1811«. Granitkvader, 52 × 55 cm, med Frakturskrift. Syd for Skibet.

4) [Lars Jensen][26]. »1816 den 28. Janr. Jeg hastig ud af Verden gik, Og ved et Skud jeg Budskab fik. L. J. S. Y.«. Uregelmæssig Granitsten med glat Overflade og brede Kløvningsmærker, 33 × 77 cm. Øst for Koret.

KILDER OG HENVISNINGER

Tingsvidner og Synsforretninger 1742—43 (LA. Viborg), se Henry Laursen nedenfor. — Museumsindberetninger af J. Magnus-Petersen 1876, Johs. Th. Madsen 1929 (Kalkmalerier), Povl Jensen 1930 (Restaurering af Inventar, Alterbord), C. A. Jensen og E. Moltke 1939.

Chr. Heilskov: Personalhistoriske Indskrifter i Refs Herred, i AarbThisted. 1931. S. 153. — Henry Laursen: Ydby Kirkes Brand og Genopbyggelse 1742—43, smst. 1939. S. 195—210.

F. Uldall: Optegnelser om de danske Landsbykirker III. 1884. S. 69—72 (NM). Brev, 12. Jan. 1914, om Bygningsiagttagelser fra Murer og Stenhugger Johannes Kirkegaard til Pastor Kristensen, Bodum (ved Embedet, Afskrift i NM).

[1] Acta pontificum danica IV, 541, Nr. 3262. [2] D. H. Wulff: Vendelbo Stifts Historie. 1872—74. S. 67. [3] Fortegnelser over Danmarks Kirker o. 1630 og 1666 (RA). [4] Notiflk. indkomne til Kanc. i Henh. til Forordn. 1726 (RA). [5] Laursen S. 200—201. [6] Danske Sagn 2. Udg. II. E 26. [7] Inger M. Boberg: Folkesagn fra Thy og Mors, i AarbThisted. 1935. S. 59—60. [8] C. Diørup: Thisted Amt. 1842. S. 103 nævner Stednavnet Kappel Mark. Beretning fra Lærer Nissen, Randers 1898 (NM): »... paa Teglbrænderens Mark (Flarup Østergaard) ... et Kapel, hvis Navn endnu mindedes i Kapelagre og Kapelbakke«. [9] Meddelelse fra Provst Ejnar Dahl, Hurup 1929. [10] Synsforretning 30. November 1672 (LA. Viborg). [11] Laursen S. 201. [12] Synsforretning 7. Juli 1660 (LA. Viborg). [13] Danske Atlas V, 468. [14] Laursen S. 201. [15] Smst. S. 199. [16] Brev fra Johs. Kirkegaard. [17] Smst. Ifølge H. Kjær: Ydby Kirkes Brand 1742, i AarbThisted. 1934. S. 512 skal de Kister, der blev fjernet, da Begravelsen blev nedlagt, være blevet nedsat der, hvor Sakristiet havde staaet. [18] Smst.: Smeltet Bly i nordre Kormur, Kvadrene i Triumfmurens Taggavl saa forbrændt, at de ikke kunde tages ned uden at smadre. [19] Laursen S. 198. [20] Smst. S. 202. [21] Smst. S. 206. [22] Smst. S. 203; sml. 209. [23] Beretning af Maler Povl Jensen. Bag paa den ene Fløj er indskaaret Aarstallet 1626. [24] Laursen S. 201, 207. [25] Meddelt af Albert Fabritius. Peder v. Gersdorff til Sæbygaard (ɔ: Søbygaard ved Hammel), død 1651, begravet i Viborg, gift 1630 med Anne Lykke, død 1658, begravet i Odense S. Knud. [26] Tjenestekarlen Lars Jensen kom ifølge Kirkebogen af Dage 22 Aar gammel ved et Vaadeskud.

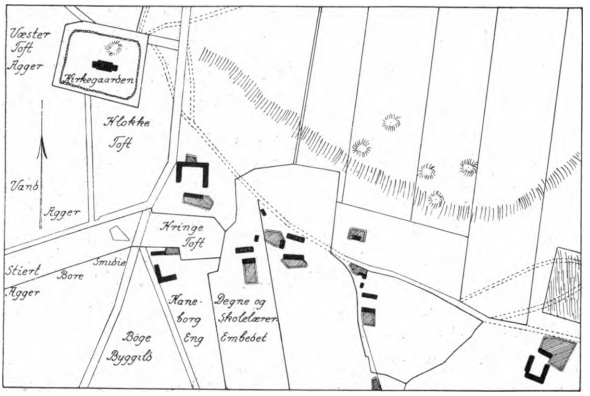

Fig. 7. Ydby 1794.